

وزارت آموزش و پرورش

اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان رضوی

اداره آموزش و پرورش منطقه گلپار

کلاسهای چند پایه؛ چالش یا فرصت

مؤلف:

علی محمد جهانپورعبس آبادی

معاون آموزگار آرشگاه شهید سرباز جمله

انتشارات مینوفر
Minufar.ir

مشهد مقدس - ۱۳۹۵

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

- سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
- : جهانپور عبدی آبادی، علی محمد، ۱۳۵۱ -
: کلاس‌های چند پایه، چالش، یا فرصت / مولف علی محمد
جهانپور عیس آبادی - خراسان رحمان پور؛ [تهیه کننده
اداره کل آموزش و پرورش، استان خراسان رضوی، اداره کل
آموزش و پرورش منطقه گلبهار.
: مشهد: مینوفر، ۱۳۹۵.
: ۱۰۶ ص.
: ۱۰۰۰۰۰ ریال ۳-۳۹-۸۵۹۰-۶۰۰-۹۷۸:
: فیبا
: کتابنامه .
: تدریس چندپایه -- ایران
Combination of grades -- Iran :
: ایران. وزارت آموزش و پرورش. اداره کل آموزش و پرورش
استان خراسان رضوی. اداره آموزش و پرورش گلبهار
: ۱۳۹۵ ۱۰۳۹LB ۳/۴ر/ت
: ۳۷۱/۳۵۰۹۵۵:
: ۴۳۷۴۸۵۲: شماره کتابشناسی ملی

عنوان کتاب: کلاس های چند پایه، چالش یا فرصت

نویسنده: علی محمد خاکی پور عبس آبادی

ویراستار و صفحه آرایی: حسن رحمان پور

طراح جلد: مینوفر

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قطع: وزیری

چاپ و صحافی: دقت

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۹۰-۲۹-۳

تمام حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است.

مشهد مقدس، بلوار جلال آل احمد ۶۹ پ ۱۱۶، ص.پ: ۹۱۸۹۵-۱۷۵۵

همراه: ۰۹۳۵۲۱۶۲۷۵۵ - تلفن و دورنگار: ۰۵۱-۳۸۳۳۵۵۳

سایت: www.minufar.ir - ایمیل: minufar@yahoo.com

پیشگفتار

مطالبی که از نظر خوانندگان محترم و بویژه همکاران عزیز فرهنگی خواهد گذشت کتابی است در زمینه ی کلاسهای چندپایه و اصول و مشکلات این کلاسها. اینجانب در طول ۲۳ سال خدمت آموزشی خود در آموزش و پرورش، تمام آنرا در مدارس چندپایه و در سمت های مدیریت و معاونت و آموزگاری این مدارس خدمت نموده ام و با چند و چون آن از نزدیک آشنا هستم و با تمام مشکلات و معضلات وجود دست و پنجه نرم کرده ام.

مشکلات و معضلات ارزش و پرورش ما، ریشه ای و بنیادی می باشد که نمود این مشکلات در مدارس چندپایه بیشتر آشکار می شود. آموزش و پرورش ما به مثابه ی خانه ای است در معماری، آنرا ساخته و رفته است و معمار بعدی، آنرا از بنیاد خراب کرده و دوباره می سازد. مینظور معماران بعدی و بعدی. حال معلوم نیست این ساختن و خراب کردن تا چه اندازه ادامه خواهد داشت.

در کشور ما تمام عزل و نصب ها در تمام سطوح مدیریتی و زیر مجموعه های آن، سیاسی بوده و با عوض شدن دولتها، ناخودآگاه صورت می گیرد و این تغییرات در نظام آموزشی ما (که قشر وسیعی از جامعه را تشکیل می دهد) نمایان است و گاهی صدمات غیر قابل جبرانی را به پیکره ی نحیف آموزش و پرورش وارد می کنند، و با این معضل باید حالا حالا، منتظر ساختن ها و خراب کردن ها باشیم.

حال وظیفه من معلم در این نظام آموزشی چیست؟ آیا معلم ما هم باید در این مشکل حل شده و فقط وقت گذرانی کند و با آمارهای گاهادروغین و تصویرسازی های آنچنانی، خود را سرگرم کند؟ قطعاً جواب منفی می باشد.

حال اینجانب تصمیم گرفتم، جدا از جریانات سیاسی، با استفاده از تجربیات خود و همکاران محترم و سخت کوش و کمک گرفتن از حاصل تحقیقات و پژوهش های گسترده ی همکاران عزیز و کتابهای مختلف که در این زمینه نوشته شده است، به

بررسی کلاسهای چندپایه و مشکلات و چالشهای پیشروی این مدارس و همچنین راهکارهایی برای حل و به حداقل رساندن این مشکلات، پردازم. امید است با توکل به خدای نون و القلم و استعانت از انمه اطهار و بویژه ولی نعمتمان، آقا علی بن موسی الرضا(ع) و توجه خاص مسئولین محترم آموزش و پرورش، بتوانیم برای حل و فصل مشکلات آموزش و پرورش بویژه مدارس چندپایه، قدمهایی برداریم و این مدارس محروم و مظلوم و معلمان آن را در یابیم. به امید آن روز، انشاءالله

والسلام علیکم ورحمه ا... وبرکاته

مردادماه ۱۳۹۵

علی محمدجهانپورعبس آبادی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه
مقدمه.....	۱۳.....
تعاریف کلاسهای چند پایه:.....	۱۶.....
تاریخچه کلاس های چند پایه:.....	۱۷.....
علت تشکیل کلاس چند پایه چیست؟.....	۱۹.....
اهداف آموزش در کلاسهای چند پایه.....	۲۲.....
چالشها و مشکلات کلاسهای چند پایه:.....	۲۲.....
الف: چالش های آموزشی کلاسهای چند پایه و پیشنهاد راهکارها:.....	۲۴.....
راهکارهای پیشنهادی:.....	۲۵.....
راهکارهای پیشنهادی:.....	۲۸.....
راهکارهای پیشنهادی:.....	۲۹.....
مناطق دوزبانه:.....	۳۰.....
ب: چالشهای غیر آموزشی کلاس های چندپایه و پیشنهاد راهکار:.....	۳۳.....
جدول مواد و ساعت تدریس هفتگی پایه های اول تا ششم ابتدایی:.....	۴۰.....
یک نمونه برنامه ی پیشنهادی هفتگی کلاس ۶ پایه براساس شیوه ی محوری:.....	۴۲.....

- مدیریت در کلاس های درس چند پایه: ۵۵
- مهمترین موانع مدیریت در کلاسهای درس چندپایه و راههای رفع آن: ۵۶
- پیشنهادهایی در مدیریت موفق در کلاسهای چندپایه: ۶۲
- سازماندهی کلاس: ۶۴
- رویکردهای آموزشی در کلاسهای چندپایه: ۶۹
- روش تدریس در کلاسهای چندپایه: ۷۱
- تعریف تدریس ۷۱
- عوامل موثر در تدریس ۷۲
- شیوه های تدریس متداول در کلاسهای چندپایه: ۷۵
- روش حفظ و تکرار ۷۶
- روش سخنرانی ۷۶
- روش پرسش و پاسخ ۷۶
- روش همیاری ۷۷
- روش حل مسئله ۷۷
- روش های جدید و نوین تدریس در مدارس: ۷۸
- روش پیش سازمان دهنده ۷۸
- روش ایفای نقش ۷۹

- ۷۹..... روش بارش مغزی
- ۸۰..... روش ساختارگرایی
- ۸۰..... روش بدیعه پردازی
- ۸۱..... روش استقرایی
- ۸۳..... ارزشیابی در کلاس چند پایه:
- ۸۵..... انواع ارزشابی در تدریس :
- ۸۵..... ۱- ارزشابی ورودی (تخصیصی)
- ۸۵..... ۲- ارزشیابی تکوینی
- ۸۵..... ۳- ارزشیابی پایانی
- ۸۶..... ابزار های مورد نیاز ارزشیابی
- ۸۶..... ۱- مشاهده
- ۸۸..... ۲- آزمون های عملکردی
- ۸۹..... ۳- خود سنجی و همکلاس سنجی
- ۸۹..... ۴- پوشه ی کار:
- ۹۱..... ۵- تکالیف درسی :
- ۹۳..... تکالیف درسی از منظر محتوا :
- ۹۳..... ۱- تکالیف تمرینی

۲- تکالیف آماده سازی ۹۳

۳- تکالیف بسطی ۹۳

۴- تکالیف خلاقیتی ۹۴

ویژگیهای تکلیف سودمند ۹۴

۷- آزمون های یاد - کاغذی: ۹۶

محاسن تلاشهای چند پایه: ۹۸

جمع بندی و نتیجه گیری ۱۰۲

منابع و مآخذ ۱۰۴

آموزش و پرورش در هر کشور، حق همه مردم است و هر یک از احاد جامعه حق دارد که از آن بهره مند گردد و در کنار آن هماهنگ کردن فرزندان و آینده سازان کشور با تغییرات دنیای در حال تغییر و تحول، یکی از نگرانی های ماست. در سراسر دنیا اندیشمندان، سیاستمداران، برنامه ریزان آموزشی و پدران و مادران تلاش می کنند شیوه هایی بیابند که بتوان با استفاده از آنها کودکان امروز را برای زیستن در دنیای غیر قابل پیش بینی فردا آماده کرد. تاکنون مطالب بسیاری در مورد هدف تعلیم و تربیت نوشته شده است شاید بسیاری از این صاحبان تعلیم و تربیت معتقد باشند که تربیت، فراگیران را به سطوحی از رشد رساند که خود به تنهایی قادر نیستند به آن سطوح برسند لذا ایجاد کلاس های چند پایه فرصت یادگیری و رشد برای بسیاری از کودکان مناطق و روستایی و عشایری فراهم می سازد. توسعه مدارس با کلاسهای چند پایه بنا به دلایلی هم چون کاهش جمعیت دانش آموزی، موقعیت و ... اجتناب ناپذیر است و هیچ راهی برای سرآمده ی دیگری برای پیشرفت آموزش و پرورش نمی توان یافت. هر کشور در اجتماعی باید روشهای آموزش خاص خود را بیابد و از تجربه های سایرین برای مقابله با مشکلات خویش بهره مند شود. کسانی که اصلاح روشهای آموزش را مدنظر دارند برای رسیدن به مقصود باید با چراغ خرد و تجربه گام بردارند و معلمان کارآمد و تأثیرگذار را سرمشق خود قرار دهند.

کلاس های چند پایه به عنوان ابزاری جهت خدمت به انسان های محروم و مراکزی جهت ایجاد آگاهی اجتماعی، پیشرفت اقتصاد و... به شمار می آید. تدریس کلاس های چند پایه یکی از روش های آموزشی است که می توان نیاز های بسیاری از واجب التعلیمان در مناطق محروم را تسامین نماید، نگاه های مختلفی به کلاس های درسی چند پایه وجود دارد، برخی این کلاس ها را جزء معضلات و چالش های آموزشی، نظام تعلیم و تربیت می دانند و برخی دیگر وجود این کلاس ها را به مثابه فرصتی برای یک عمل آموزشی و پرورشی بهینه به شمار می آورند. پس شایسته است نوع نگاه ما به این کلاسها و ضرورت تشکیل کلاسهای چند پایه (یک فرصت آموزشی و نه چالش) را تغییر دهیم و به عنوان یک فرصت ناب آموزشی مورد توجه قرار گیرد. می توان گفت که این کلاسها اساساً یک تیر و چند نشان است، چون معلمی که در یک کلاس چند پایه تدریس می کند در واقع در طول یک سال، تجربه ی شش سال آموزش را به دست می آورد. باید تدریس در این کلاسها را غنیمت بدانیم و به عنوان یک فرصت خراب، آن بنگریم. تدریس و یادگیری در همه جای جهان در محیطهای اجتماعی به نام کلاس درس انجام می گیرد. در این کلاسها دانش آموزانی وجود دارند، که سطح تواناییها و قابلیت های آنها بسیار یکسان است. اینگونه کلاسها، کلاسهای همگون نامیده می شوند. کلاسهای دیگر شامل دانش آموزانی است که از نظر قابلیت ها، میزان یادگیریهای اولیه و سایر ویژگیها بسیار با یکدیگر تفاوت دارند. این گونه کلاسها، کلاسهای ناهمگون نامیده می شوند که کلاسهای چندپایه مثال

بارزی از آن است. تحقیقات زیادی برای مقایسه تأثیر کلاسهای همگون و ناهمگون در مورد میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان انجام شده است. نتایج تحقیقات مزبور را می توان چنین بیان داشت که دانش آموزان ضعیف در کلاسهای همگون در مقایسه با همتایان خود در کلاسهای ناهمگون پیشرفت تحصیلی کمتری داشته اند. تأثیر مستقیم محیط روانی کلاس بر روی یادگیری دانش آموزان به عنوان یک عامل مهم، دارای پشتوانهای تجربی زیادی است.

تدریس در کلاس های درسی چند پایه، تجارب فراوانی به بار می آورد. تجارب برآمده از کلاس های درسی چند پایه برای معلمان، افزایش توانایی حرفه ای و دل بستگی به دانش آموزان است. در عصری که مسائلی مثل کنترل جمعیت و در نتیجه کاهش زاد و ولد و کاهش دانش آموزان جامعه، آموزش از راه دور مطرح می شود، ضرورت تشکیل کلاس های چند پایه در مدارس و مناطق کم جمعیت، امری اجتناب ناپذیر به نظر می رسد و این در حالی است که انتظار والدین و جامعه از مدارس برای تربیت و آموزش مناسب فراگیران با توجه به مقتضیات زمان بالا رفته و این مهم را می طلبد اما متأسفانه در سر راه رسیدن به هدفهای مورد نظر، همیشه مشکلات و سختیهای وجود دارد. متخصصان تعلیم و تربیت و مسئولان آموزش و پرورش باید در جهت حل و رفع آنها، فکر اساسی کرده تا بتوانند گامی مثبت در جهت تسهیل و تسریع روند آموزشی این کلاسها بردارند.

تعاریف کلاسهای چند پایه:

تدریس در کلاس چند پایه به نوعی از تدریس در آموزش ابتدایی اطلاق می شود که در آن دانش آموزان چند پایه در یک کلاس توسط یک معلم آموزش داده می شوند. (ایان برج، ۱۳۷۹) و یا اینگونه می توان تعریف کرد که منظور از آموزش چند پایه، موقعیتهایی است که در آن ها دانش آموزانی که از نظر سن، توانایی متفاوت هستند همه در یک کلاس آموزش می بینند.

در تعریف کلی می توان چندپایه را اینطور تعریف و توصیف نمود که عبارتست از کلاسی که با حضور تعدادی دانش آموز در پایه های مختلف دوره ی ابتدایی (بین ۱ تا ۶ پایه) با دو جنسیت و شرایط سنی متفاوت (۱۶ تا ۱۶ ساله) که در مناطق روستایی و عشایری یا حاشیه ی شهرها، گاهی چندزبانه و با ادیان و مذاهب مختلف و حتی اتباع بیگانه که بطور همزمان در یک اتاق یا زیر یک چادر عسایرن و با یک معلم مشغول تحصیل باشند.